

Buitenspeelbeleid in gemeenten - 2023

Tessa ten Tije, Sanne Veldman & Amika Singh

Regelmatig buitenspelen draagt bij aan een gezonde fysieke, sociaal-emotionele en mentale ontwikkeling van kinderen (Bento & Dias, 2017). Door buitenspeelbeleid te ontwikkelen en na te leven kunnen gemeenten een belangrijke bijdrage leveren, door buitenspelen voor alle kinderen mogelijk te maken of te stimuleren. In deze factsheet geven we antwoord op de vraag: hoe geven gemeenten buitenspelen vorm?

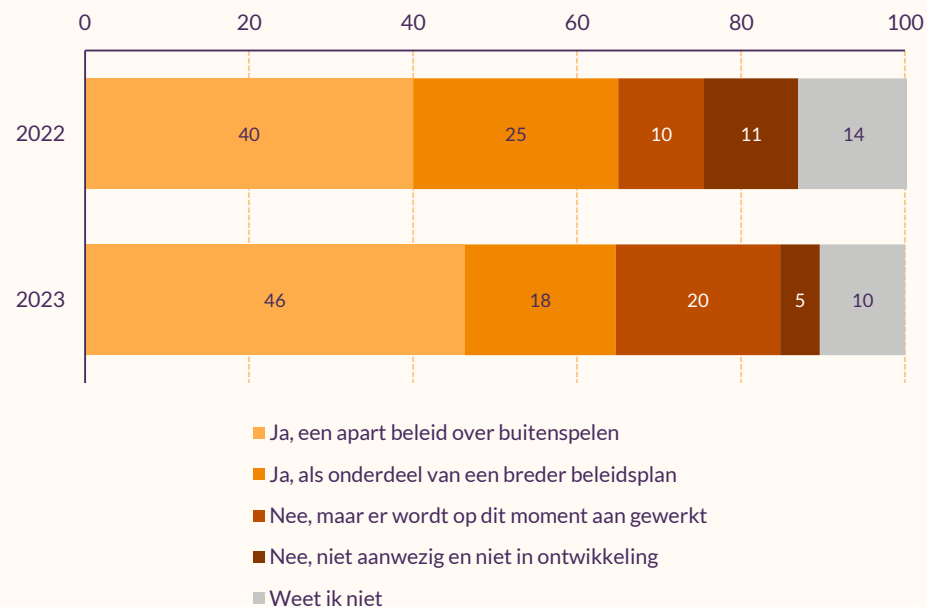
We rapporteren over (a) of gemeenten buitenspeelbeleid hebben, (b) of en hoe monitoring en evaluatie hiervan plaatsvinden, (c) of ze behoefte hebben aan ondersteuning en (d) op welke manieren gemeenten buitenspelen stimuleren. Hiervoor hebben we in het najaar 2023 een vragenlijst uitgezet onder het panel van Vereniging Sport en Gemeenten (VSG). Waar mogelijk vergelijken we deze cijfers met cijfers uit 2022.*

Twee derde gemeenten heeft buitenspeelbeleid

Twee derde (64%) van de ondervraagde gemeenteambtenaren geeft aan dat ze beleid hebben over buitenspelen. In 2022 was dit ongeveer hetzelfde (65%, figuur 1; Ten Tije et al., 2022). In 2023 werken twee keer zo veel gemeenten (20%) aan de ontwikkeling van buitenspeelbeleid vergeleken met 2022 (10%).

*Dit onderzoek is deels een herhaling van een onderzoek uit 2022. Zie de methodische verantwoording aan het einde van dit factsheet. Neem voor meer informatie contact op met [Tessa ten Tije](#).

Figuur 1
Percentage gemeenten met beschreven buitenspeelbeleid
(in procenten, n=103 in 2022 en n=112 in 2023)

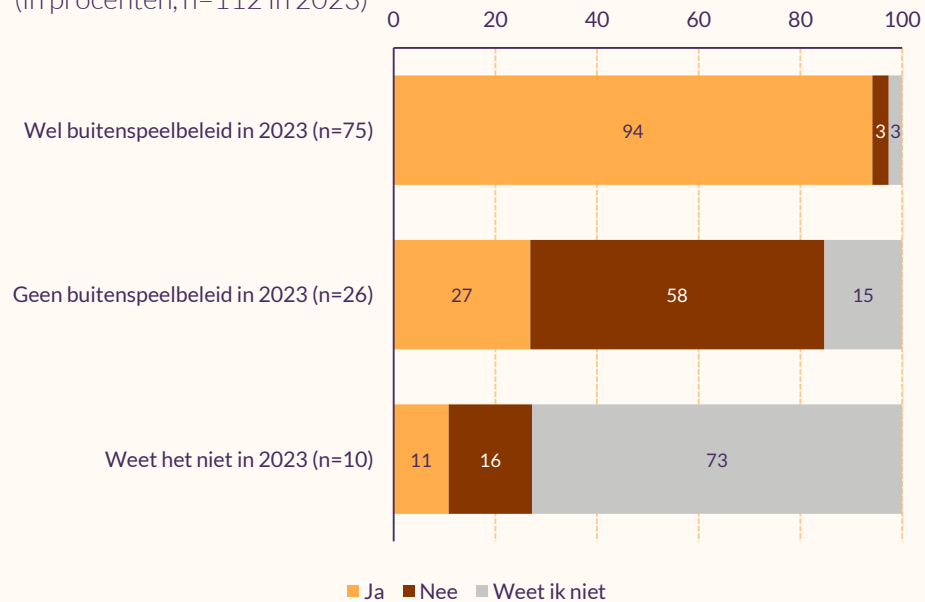

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, maart-april 2022 en september 2023.

Buitenspeelbeleid vóór 2023

Figuur 2
Percentage gemeenten met beschreven buitenspeelbeleid vóór 2023,
naar wel of geen buitenspeelbeleid in 2023

(in procenten, n=112 in 2023)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, september 2023.

Bijna alle gemeenten hadden vóór 2023 ook buitenspeelbeleid

Van de ondervraagde gemeenteambtenaren die aangeven dat er in hun gemeente in 2023 buitenspeelbeleid aanwezig is (64%, n=75, figuur 1), geeft bijna iedereen (94%) aan dat ze ook vóór 2023 buitenspeelbeleid hadden (figuur 2). In 2022 gaf slechts 63 procent van de ondervraagde gemeenteambtenaren met buitenspeelbeleid (65%, n=63, figuur 1) aan dat ze dat in de periode 2010-2021 ook al hadden (Ten Tije et al., 2022).

Opvallend is dat in sommige gemeenten vóór 2023 wel buitenspeelbeleid aanwezig was, maar in 2023 niet meer. Van de ondervraagde gemeenteambtenaren die aangeven dat ze in 2023 geen buitenspeelbeleid hebben (25%, n=26, figuur 1), geeft een kwart (27%) aan dat ze dat vóór 2023 wél hadden (figuur 2).

Monitoring en evaluatie

Ruim helft gemeenten met buitenspeelbeleid monitort/evalueert

Van de gemeenten die in 2023 buitenspeelbeleid hebben (64%, n=75, figuur 1), voert ruim een derde (38%) structureel en een kwart (23%) incidenteel monitoring en/of evaluatie daarvan uit (figuur 3). In 2022 lag dit percentage lager: toen monitorde en/of evalueerde slechts 37 procent van de gemeenten met buitenspeelbeleid (65%, n=60, figuur 1) dit.

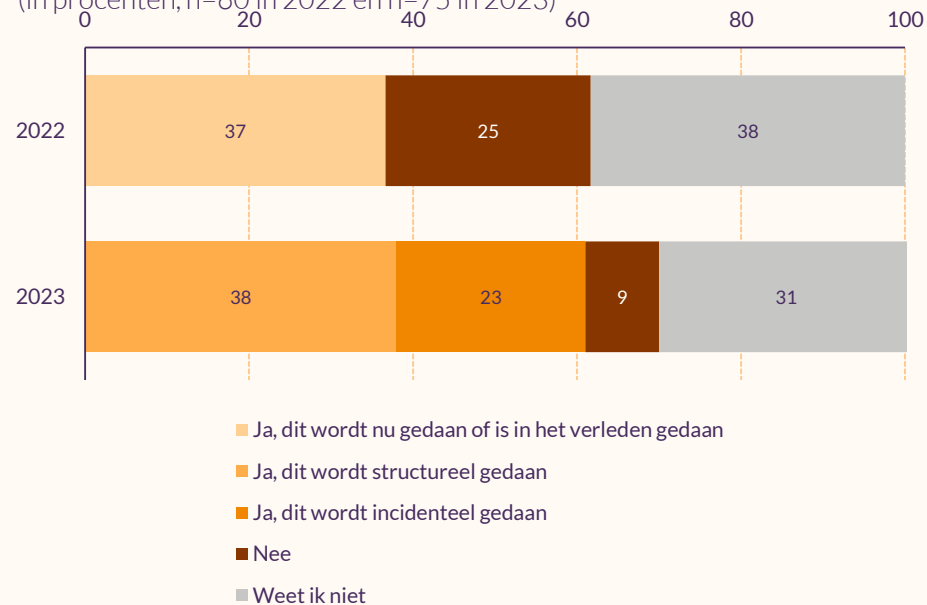
Ten opzichte van de meting in 2022 zien we een stijging in het aantal gemeenten dat hun buitenspeelbeleid monitort en/of evalueert. Vervolgonderzoek moet inzicht geven in wat deze monitoring en/of evaluatie inhoudt.

Twee derde doet monitoring/evaluatie zelf

Van de gemeenten die in 2023 buitenspeelbeleid hebben en dit monitoren en/of evalueren (61%, n=45, figuur 2), voert 65 procent dit zelf uit (niet in figuur). Bij een tiende (12%) geeft de gemeenteambtenaar aan dat een externe partij dit doet. 17 procent geeft aan dat de gemeente dit zelf doet in samenwerking met bewoners (o.a. kinderen) of een externe partij. De rest van de gemeenteambtenaren (6%) weet het niet.

Figuur 3
Percentage gemeenten dat buitenspeelbeleid heeft en dit monitort en/of evalueert

(in procenten, n=60 in 2022 en n=75 in 2023)

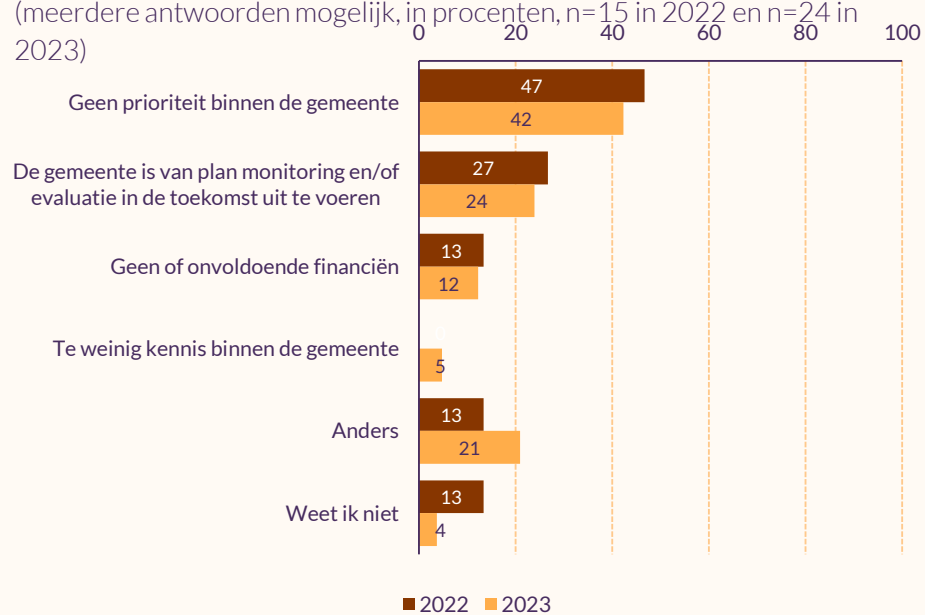

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, maart-april 2022 en september 2023.

Redenen om niet (structureel) te monitoren

Figuur 4
Redenen waarom gemeenten geen (structurele) monitoring en/of evaluatie van hun buitenspeelbeleid uitvoeren

(meerdere antwoorden mogelijk, in procenten, n=15 in 2022 en n=24 in 2023)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, maart-april 2022 en september 2023.

(Structurele) monitoring geen prioriteit

Van de gemeenteambtenaren die incidenteel of niet monitoren en/of evalueren (31%, n=24, figuur 3), geeft 42 procent aan dat ze dat niet (structureel) doen omdat dit geen prioriteit heeft binnen de gemeente (figuur 4).

Een kwart (24%) van de gemeenteambtenaren geeft aan in de toekomst wel van plan te zijn monitoring en/of evaluatie van hun buitenspeelbeleid uit te voeren (figuur 4). Deze percentages komen redelijk overeen met de percentages uit 2022 (figuur 4; Ten Tije et al., 2022).

Andere redenen in 2023 (21%, figuur 4) om geen (structurele) monitoring en/of evaluatie uit te voeren zijn: een tekort aan medewerkers, voorkeur voor incidentele evaluatie of dat de gemeente ervoor waakt om bewoners te overvragen.

Ondersteuning

Helpt gemeenten wil ondersteuning bij buitenspelbeleid

Ongeveer de helft van de gemeenten (44%) wil graag ondersteuning bij buitenspelbeleid: een kwart (26%) bij het opstellen/ontwikkelen ervan, 18 procent bij het opstellen/ontwikkelen van monitoring en/of evaluatie, 15 procent bij de uitvoering van monitoring en/of evaluatie en 14 procent bij de uitvoering van het buitenspelbeleid (figuur 5).

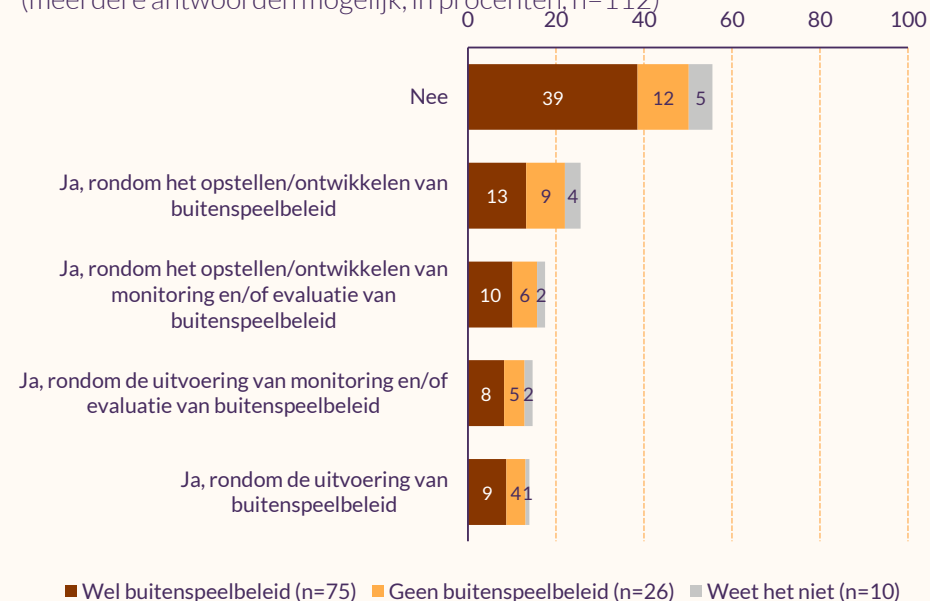
De helft van de gemeenten (56%, n=62) geeft aan geen interesse in ondersteuning te hebben (figuur 5). De meest genoemde redenen zijn geen prioriteit, geen middelen, zelf voldoende kennis of omdat het al belegd is (binnen de gemeenten of bij externen).

Behoefte aan kennis en voorbeelden

Concrete wensen voor ondersteuning zijn meer kennis en vaardigheden, tools en goede voorbeelden voor het opstellen/ontwikkelen van buitenspelbeleid of de monitoring en/of evaluatie ervan. Ook willen gemeenten graag ondersteuning bij de financiering, borging en integratie van buitenspelbeleid.

Figuur 5
Percentage gemeenten met interesse in ondersteuning bij buitenspelbeleid

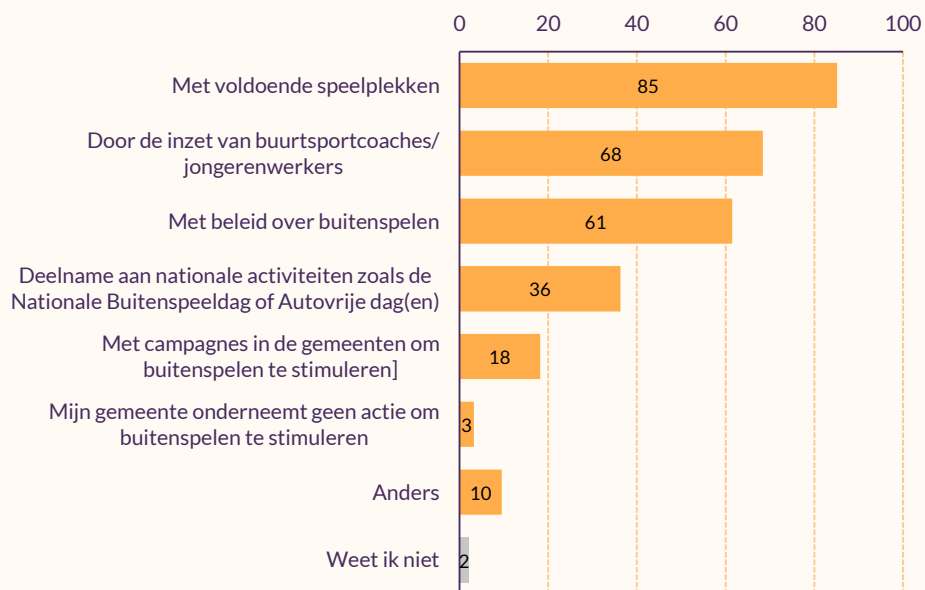
(meerdere antwoorden mogelijk, in procenten, n=112)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, september 2023.

Stimuleren van buitenspelen

Figuur 6
Manieren waarop gemeenten buitenspelen stimuleren
(meerdere antwoorden mogelijk, in procenten, n=112)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, september 2023.

Meeste gemeenten richten zich op voldoende speelplekken

Ruim vier vijfde van de ondervraagde gemeenteambtenaren (85%) geeft aan dat de gemeente zich bij het stimuleren van buitenspelen richt op het aanbieden van voldoende speelplekken (figuur 6). Hiernaast stimuleert ongeveer twee derde buitenspelen door de inzet van buurtsportcoaches/jongerenwerkers (68%) en/of met beleid over buitenspelen (61%).

Een tiende van de ondervraagde gemeenteambtenaren (10%) geeft nog een andere manier aan, zoals het aanbieden van een buitenspeelkaart, financiering van wijkinitiatieven en het inzetten van een buitenspeelcoach.

Conclusie

Buitenspeelbeleid en monitoring en/of evaluatie

Twee derde (64%) van de ondervraagde gemeenteambtenaren (n=112) geeft aan dat hun gemeente beschreven beleid over buitenspelen heeft. Hiervan monitort en/of evalueert 61 procent hun buitenspeelbeleid. Twee derde van deze gemeenten (65%) doet deze monitoring/evaluatie zelf.

Behoefte aan ondersteuning

Iets minder dan de helft van de gemeenten (44%) heeft behoefte aan ondersteuning bij het opstellen/ontwikkelen en/of de monitoring/evaluatie van buitenspeelbeleid. Concrete wensen voor ondersteuning zijn meer kennis en vaardigheden, tools en goede voorbeelden. Ook willen gemeenten graag ondersteuning bij de financiering, borging en integratie van buitenspeelbeleid.

Stimuleren van buitenspelen

De meeste gemeenten stimuleren buitenspelen door te zorgen voor voldoende speelplekken (85%). Andere veelvoorkomende manieren zijn de inzet van buurtsportcoaches/jongerenwerkers (68%) en buitenspeelbeleid (61%).

Aanbevelingen

Ontwikkel handvatten voor gemeenten voor het opstellen/ontwikkelen van buitenspeelbeleid

Beleid speelt een belangrijke rol bij het stimuleren van buitenspelen. Toch geeft een derde van de ondervraagde gemeenteambtenaren aan (nog) geen buitenspeelbeleid te hebben of dit niet te weten. Uit een analyse van aangeleverde beleidstukken van de ondervraagde gemeenten (n=14) bleek bovendien dat het beschikbare buitenspeelbeleid nog ruimte voor verbetering laat zien (Rauws & Singh, 2024). En een kwart van de ondervraagde gemeenteambtenaren wil graag ondersteuning bij het opstellen/ontwikkelen van buitenspeelbeleid.

Daarom raden we de ontwikkeling van praktische handvatten voor het opstellen/ontwikkelen van goed onderbouwd buitenspeelbeleid aan.

Maak gemeenten bewust van belang monitoring en evaluatie

Een gebrek aan prioriteit is de voornaamste reden om geen (structurele) monitoring en evaluatie uit te voeren. Bewustwording over het belang van monitoring en evaluatie van buitenspeelbeleid – om het behalen van

doelstellingen en aansluiting bij de behoeften van kinderen vast te stellen – is daarom een belangrijke stap.

Een vijfde van de ondervraagde gemeenteambtenaren wil ondersteuning bij het opstellen/ontwikkelen van monitoring en/of evaluatie van buitenspeelbeleid. Een recent gepubliceerd rapport biedt hier handvatten voor (Ten Tije et al., 2024).

Zet in op hardware, software en orgware

Om buitenspelen te stimuleren zetten de meeste gemeenten in op het aanbieden van voldoende speelplekken (hardware). Maar uit onderzoek is gebleken dat zorgen voor alleen hardware niet genoeg is om mensen in beweging te krijgen en te houden (Prins, Hoekman & Van der Poel, 2021).

Gemeenten moeten daarvoor inzetten op een combinatie van hardware-, software- (zoals georganiseerde activiteiten op de speelplek) en orgware-componenten (zoals onderhoud van de speelplekken) (Prins, Hoekman & Van der Poel, 2021).

Methodie en bronnen

Methodische verantwoording

De data uit deze factsheet hebben we verzameld via een vragenlijst. Deze vragenlijst hebben we in september 2023 uitgezet via het panel van Vereniging Sport en Gemeenten (VSG). In totaal hebben 112 gemeenteambtenaren sport de vragenlijst volledig ingevuld. Het responspercentage is 33 procent. De resultaten hebben we gewogen naar stedelijkheid, in vijf categorieën.

Dit onderzoek is een gedeeltelijke herhaling van een eerder onderzoek naar buitenspeelbeleid (Ten Tije et al., 2022). In totaal hebben in 2022 103 gemeenteambtenaren sport, benaderd via het VSG-panel, de vragenlijst volledig ingevuld. Het responspercentage bedroeg toen 30 procent. We hebben de data toen op eenzelfde manier als in 2023 gewogen naar stedelijkheid.

De verschillen in cijfers tussen 2022 en 2023 zijn te verklaren doordat 1) andere gemeenten de vragenlijst hebben ingevuld, 2) het moment in het jaar verschilde en gemeenten wellicht in het voorjaar (2022) nog niet op de hoogte waren van het beleid, maar in de herfst (2023) wel, en 3) bekendheid over buitenspelen en het belang van buitenspeelbeleid is toegenomen over de jaren.

Referenties

Bento, G., & Dias, G. (2017). The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomedical Journal*, 2(5), 157–160. <https://doi.org/10.1016/j.pbj.2017.03.003>

Prins, R., Hoekman, R., & Van der Poel, H. (2021). *Sport en bewegen in de openbare ruimte: de beweegvriendelijke omgeving in gebruik en beleid*. Mulier Instituut.

Rauws, R., & Singh, A. (2024). *Beleid over buitenspelen bij Nederlandse gemeenten: Een verkenning en analyse van buitenspeelbeleid*. Mulier Instituut.

Ten Tije, T., Willeboordse, M., Singh, A., & Slot-Heijs, J. (2022). *Buitenspeelbeleid in gemeenten*. Mulier Instituut.

Ten Tije, T., Willeboordse, M., Rauws, R., & Singh, A. (2024). *Monitoring en evaluatie van buitenspeelbeleid: een Toolbox voor gemeenten*. Mulier Instituut.

Contact

Tessa ten Tije

t.tentije@mulierinstituut.nl

Sanne Veldman

s.veldman@mulierinstituut.nl

Amika Singh

a.singh@mulierinstituut.nl